

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 247/2019-42

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. septembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Mojmíra Mamojku o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátom JUDr. Milanom Sedlákom st., Kukučínova 19, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokmi II a III rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 366/2017 z 22. novembra 2018, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokmi II a III rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 366/2017 z 22. novembra 2018 p o r u š e n é b o l i .

2. Výroky II a III rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 3 Co 366/2017 z 22. novembra 2018 zrušuje a vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Košiciach je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 623,27 € (slovom šesťstodvadsaťtri eur a dvadsaťsedem centov) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. Milana Sedláka st., Kukučínova 19, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých výrokov a sťažnostná argumentácia

[REDAKOVANÉ]

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. marca 2019 osobne doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Milanom Sedlákom st., Kukučínova 19, Košice, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) výrokmi II a III rozsudku Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 366/2017 z 22. novembra 2018 (ďalej aj „napadnuté výroky rozsudku z 22. novembra 2018“).

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka bola stranou v konaní vedenom Okresným súdom Košice I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 12 C 216/2014 v procesnom postavení žalovanej, proti ktorej sa žalobkyňa (obchodná spoločnosť Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s.) domáhala zaplatenia sumy 2 449,90 € s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť vyplatením odstupného pri skončení pracovného pomeru výpoveďou podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce, ktorej neplatnosť bola neskôr určená právoplatným rozhodnutím súdu. Strany sporu následne ukončili pracovný pomer dohodou 26. septembra 2013 s tým, že sa zároveň dohodli na započítaní sťažovateľkinho nároku na náhradu mzdy v rozsahu 5 mesiacov a nároku žalobkyne na vrátenie poskytnutého odstupného v rozsahu 5 mesiacov (ďalej aj „dohoda“).

3. Žalobkyňa po uzatvorení dohody sťažovateľku zažalovala o vydanie bezdôvodného obohatenia, keďže v pracovnom práve nemožno vzájomné pohľadávky započítať, a to ani dohodou, avšak pritom sama nepristúpila k splneniu svojho záväzku vo veci zaplatenia náhrady mzdy v rozsahu 5 mesiacov.

4. Okresný súd rozsudkom sp. zn. 12 C 216/2014 z 19. mája 2017 (ďalej len „rozsudok z 19. mája 2017“) žalobu zamietol (výrok I), sťažovateľke priznal náhradu trov konania v 100 % výške a zároveň vyslovil, že o sume náhrady trov konania okresný súd rozhodne samostatným uznesením po právoplatnosti rozsudku (výrok II). Okresný súd výrok o zamietnutí žaloby založil na skutočnosti, že na strane sťažovateľky nedošlo k bezdôvodnému obohateniu, keďže jej majetok sa na úkor žalobkyne nenavýšil.

5. Proti rozsudku okresného súdu z 19. mája 2017 podala žalobkyňa odvolanie, na podklade ktorého krajský súd rozsudkom sp. zn. 3 Co 366/2017 z 22. novembra 2018 rozsudok okresného súdu z 19. mája 2017 potvrdil ako vecne správny (výrok I) a zmenil ho vo výroku o trovách konania tak, že nepriznal stranám sporu nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie (výrok II) a tiež nepriznal stranám sporu nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok III).

6. Sťažovateľka v súvislosti so zmenou rozhodnutia krajského súdu vo veci náhrady trov konania namieta, že krajský súd vo veci uplatnil svoje moderačné právo a aplikoval § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) bez toho, aby to žalobkyňa žiadala v odvolaní proti rozsudku z 19. mája 2017 alebo osobitným podaním, a bez toho, aby umožnil stranám sporu sa k aplikácii citovaného ustanovenia vôbec vyjadriť.

7. Podľa sťažovateľky uvedená procesná situácia v jej veci si vyžadovala zo strany krajského súdu výzvu na vyjadrenie k prípadnej aplikácii § 257 CSP. Sťažovateľka pritom ďalej zdôrazňuje s odkazom na judikatúru ústavného súdu (nález sp. zn. I. ÚS 153/2018 z 18. júla 2018) a Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej aj „ESLP“ (rozsudok vo veci Čeppek v. Česká republika z 5. 9. 2013, sťažnosť č. 9815/10)], že existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa musí všeobecný súd riadne a presvedčivo odôvodniť.

8. Postup krajského súdu, ktorým sa žiadnej zo strán sporu neumožnilo vyjadriť vopred k aplikácii § 257 CSP a o aplikácii moderačného práva vo vzťahu k náhrade trov konania sa sťažovateľka dozvedela až z konečného rozhodnutia, považuje táto za arbitrárny.

9. Samotné odôvodnenie napadnutých výrokov rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 je podľa sťažovateľky arbitrárne a nepreskúmateľné, keďže z neho nie je zrejmé, *„prečo a či vlastne skutočne predmet konania – vydanie bezdôvodného obohatenia má byť dôvodom osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov konania 100 % úspešnej sťažovateľke, najmä s ohľadom na to, že práve žalobca ako zamestnávateľ uplatnil žalobou peňažný nárok titulom vydania bezdôvodného obohatenia bez splnenia si svojich dohodnutých záväzkov.“*

10. Sťažovateľka zdôrazňuje, že ako žalovaná strana v spore mala legitímne očakávanie, že v prípade úspechu v spore vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 12 C 216/2014 budú trovy priznané v súlade so zásadou zodpovednosti za výsledok, krajský súd do tohto legitímneho očakávania zasiahol a absolútne sa nevysporiadal s dôvodmi hodnými osobitného zreteľa, ako to predpokladá § 257 CSP, čím zasiahol do majetkových práv sťažovateľky.

11. Na podklade uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie o nej rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práv zaručených čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutými výrokmi rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018, napadnuté výroky rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 zruší a vec vráti krajskému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľka súčasne požaduje, aby ústavný súd uložil krajskému súdu povinnosť nahradiť jej trovy konania v sume 415,51 €.

12. Uznesením sp. zn. I. ÚS 247/2019 z 11. júna 2019 ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie.

II.

Vyjadrenia krajského súdu, zúčastnenej osoby Východoslovenskej vodárenskej spoločnosti, a. s., a replika sťažovateľky

13. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľky a predsedu krajského súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu krajského súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k ústavnej sťažnosti.

14. Prípisom sp. zn. 1 SprV 524/2019 z 28. júna 2019 (ďalej len „prípis z 28. júna 2019“) predseda krajského súdu ústavnému súdu oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, a v konkrétnostiach predovšetkým zdôraznil, že z odôvodnenia súvisiaceho s napadnutými výrokmi rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018, a to najmä z odôvodnenia v bode 42, vyplýva, že dôvody hodné osobitného zreteľa vzhľadom odvolací súd v okolnostiach prejednávanej veci, a pritom *„odvolací súd považoval za spravodlivé, aby si trovy súdneho konania (konaní) znášali sporové strany samy, keďže si vzájomne uplatňujú nároky, o ktorých predtým uzavreli dohodu (dohodu o skončení pracovného pomeru) a vzájomné nároky z pracovnoprávných vzťahov si vypořádali.“*

15. V ďalšej časti prípisu z 28. júna 2019 predseda krajského súdu zdôraznil, že mu neprináleží vyjadrovať sa k namietanej vecnej (ne)správnosti rozhodnutia o trovách konania. K námietke nedodržania postupu podľa § 382 CSP predseda krajského súdu odkázal na vyjadrenie predsedníčky senátu 3 Co krajského súdu tvoriace prílohu jeho vyjadrenia a v závere vyjadrenia konštatoval, že ústavná sťažnosť sťažovateľky je neopodstatnená. Predseda krajského súdu v konkrétnostiach zdôraznil, že „o trovách konania rozhoduje súd *ex offio* a v odvolacom konaní preskúmava výrok o trovách konania ako závislý od rozhodnutia o napadnutom výroku a podľa doterajšej súdnej praxe nebolo povinnosťou súdu vopred oznamovať stranám sporu, podľa akého ustanovenia CSP mieni súd rozhodnúť o trovách konania. Ust. § 382 CSP sa v zásade aplikuje v súvislosti s posudzovaním hmotnoprávneho nároku.“.

16. Prílohou vyjadrenia predsedu krajského súdu bolo stanovisko predsedníčky senátu 3 Co krajského súdu, v ktorom sa predovšetkým uvádza, že krajský súd

«... o nároku na náhradu trov konania rozhodol v zmysle § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 257 ods. 1 CSP a to so zreteľom na predmet konania, keďže tento uplatnený nárok sa viaže na spor titulom nároku na náhradu mzdy, ktorý je vedený na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 25Cpr/3/2013 a skutočnosť, že strany sporu majú voči sebe nároky z rovnakého titulu a v rovnakých výškach, ktoré si uplatňovali so zreteľom na dispozíciu s podanom žalobou v samostatných konaniach. Preto odvolací súd v zmysle ust. § 388 CSP zmenil rozsudok vo výroku o nároku na náhradu trov konania vzniknutých na súde prvej inštancie tak, že v konaní na súde prvej inštancie nepriznal stranám sporu nárok na náhradu trov konania odkazom na § 257 ods. 1 CSP a z rovnakých dôvodov hodných osobitného zreteľa viažucich sa k predmetu konania taktiež ani v odvolacom konaní. Odvolací súd uvádza, že žalobkyňa sa podanom žalobou zo dňa 2.12.2013 domáhala v konaní vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 25Cpr/3/2013 náhrady mzdy vo výške priemerného mesačného zárobku za obdobie 9.9.2011 do 21.9.2013 spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 9.9.2011 do zaplatenia a zároveň žiadala zaplatenie 13. a 14. platu za roky 2011, 2012, 2013 vo výške priemerného mesačného zárobku žalobkyne v zmysle kolektívnej zmluvy žalovanej. Na závery hore citovaného rozhodnutia odvolacieho súdu pod sp. zn. 3Co/366/2017, bral zreteľ aj Okresný súd

Košice I v spore o náhradu mzdy vedenom pod sp. zn. 25Cpr/3/2013, keďže z odôvodnenia rozhodnutia súdu zo dňa 2.5.2019 na strane 14 vyplýva, že žalobkyňa so zreteľom na rozhodnutie v tomto konaní vedenom pod sp. zn. 3Co/366/2017 vzala žalobu späť v časti zaplatenia náhrady mzdy v sume 6.147,29 eur vrátane príslušenstva a žiadala súd v tejto časti konanie zastaviť, čo súd prvej inštancie zohľadnil aj pri svojom rozhodnutí vo veci samej a pri rozhodnutí o nároku na náhradu trov konania (bod 34. až 36. odôvodnenia rozsudku Okresného súdu Košice I pod sp. zn. 25Cpr/3/2013), čo sa týka nároku na náhradu mzdy z pôvodne uplatnenej výšky... 13.309,28 eur s príslušenstvom, považoval žalobkyňu za plne úspešnú čo do základu tohto uplatneného nároku, keďže v ostatnej časti podanej žaloby uplatnenej titulom náhrady mzdy pozostávajúcej z dovolenkovej odmeny a 13. platu, žalobkyňa bola neúspešná, čím súd prvej inštancie po odrátaní neúspechu priznal žalobkyni nárok na náhradu trov konania vo výške 64,91 %. Tak možno konštatovať, že súd prvej inštancie v konaní o náhradu mzdy zohľadnil aj zamietnutý nárok uplatnený v konaní titulom vydania bezdôvodného obohatenia nielen vo veci samej, ale aj pri rozhodnutí o nároku na náhradu trov konania. Odvolací súd preto s poukazom na hore uvedené skutočnosti má za to, že správne vzhliadol v danej veci pri rozhodnutí o nároku na náhradu trov konania dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle ust. § 257 CSP spočívajúce v predmete tohto konania, ktorý súvisí s predmetom konania v spore o náhradu mzdy, keďže oba nároky vychádzali z rovnakého titulu a boli v rovnakých výškach a pramenili z uzavretej dohody. K nedôvodnosti aplikácie ust. § 382 CSP pri rozhodovaní o trovách konania (§ 262 ods. 1 CSP) odvolací súd apeluje na to, že v tomto prípade nedošlo k zmene rozhodnutia vo veci samej, dávajúc do pozornosti aj výklad tohto ustanovenia na str. 1271 Veľkého komentára Civilného sporového poriadku, bod II. Zákonné podmienky aplikácie ust. § 382 v tomto znení:

„Použitie ust. § 382 odvolacím súdom znamená, že nárok treba posúdiť alebo podľa celkom iného právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia (iného paragrafu alebo iného jeho odseku). To je prvá zákonná podmienka, ktorá musí byť splnená. Druhou zákonnou podmienkou, ktorá musí byť splnená súčasne je, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, ak odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym

základom pre rozhodnutie vo veci samej, t. j. je toho názoru, že skutkový stav zistený súdom prvého stupňa (§ 383) alebo po doplnení dokazovania odvolacím súdom (§ 384) treba subsumovať pod určitú právnu normu alebo súbor právnych noriem.“».

17. Ústavný súd vyzval prípisom z 18. júna 2019 obchodnú spoločnosť Východoslovenská vodárenská spoločnosť, a. s., ako stranu v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 3 Co 366/2017 (ďalej len „zúčastnená osoba“), aby sa v súlade s § 126 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyjadrila k ústavnej sťažnosti.

18. Zúčastnená osoba vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti doručenom ústavnému súdu 28. júna 2019 k námietke, podľa ktorej krajský súd nevyzval sťažovateľku na vyjadrenie sa k zamýšľanej aplikácii § 257 CSP pri rozhodovaní o trovách konania, zdôraznila, že táto povinnosť nevyplýva zo žiadneho zákonného ustanovenia a neukladal ju ani § 382 CSP, keďže citované ustanovenie sa zásadne netýka aplikácie procesnoprávných zákonných ustanovení, ale hmotnoprávneho posúdenia nároku (rozhodnutia vo veci samej). V tomto kontexte ďalej odkazuje na judikatúru ústavného súdu (uznesenie sp. zn. II. ÚS 563/2011 z 8. decembra 2011), ktorá podľa jej názoru podporuje ňou prezentované stanovisko. Z uvedených dôvodov podľa zúčastnenej osoby nedošlo k porušeniu sťažovateľkou označených práv.

19. K námietke nepreskúmateľnosti a nedostatočnosti odôvodnenia zúčastnená osoba po citácii bodu 42 rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 konštatuje, že táto je nedôvodná, keďže odôvodnenie samotné spĺňa všetky zákonné náležitosti, je zrozumiteľné a obsahuje dostatočné právne i skutkové závery. V konkrétnostiach zdôrazňuje, že rovnocennými okolnosťami, ku ktorým je nevyhnutné prihliadať pri aplikácii § 257 CSP, sú aj okolnosti týkajúce sa predmetu konania, resp. určitej procesnej situácie, ako aj okolnosti, ktoré viedli k uplatneniu nároku a ktoré správne zohľadnil aj krajský súd v predmetnej veci.

20. Námietku sťažovateľky, podľa ktorej sa krajský súd dostatočne nevysporiadal so všetkými skutkovými okolnosťami, ktoré mali byť pri aplikácii § 257 CSP zohľadnené, považuje zúčastnená osoba za účelovo skreslenú a neúplnú. V konkrétnostiach uvádza, že zúčastnená osoba (zamestnávateľ) všetky svoje povinnosti z dohody splnila a sťažovateľke ako bývalej zamestnankyni vyplatila odstupné v sume päťnásobku priemerného mesačného zárobku a náhradu mzdy v sume štvornásobku priemerného mesačného zárobku. Napriek tomu sťažovateľka iniciovala 3. decembra 2013 žalobu, ktorou sa okrem iných plnení domáhala v súvislosti s neplatným skončením pracovného pomeru výpoveďou v roku 2011 náhrady mzdy za obdobie od 9. septembra 2011 do 21. septembra 2013, t. j. vrátane náhrady mzdy v sume päťnásobku priemerného mesačného zárobku započítanej dohodou z 26. septembra 2013, v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 25 Cpr 3/2013 s odôvodnením, že započítanie pohľadávok v pracovnom práve nie je prípustné, a preto jej nárok započítaním nemohol zaniknúť. S ohľadom na tento postup sťažovateľky bola zúčastnená osoba nútená uplatniť si svoj nárok prostredníctvom samostatnej žaloby. Žaloba bola síce zamietnutá, ale nie z dôvodu neexistencie žalobou uplatneného nároku zamestnávateľa, ale z dôvodu predčasnosti žaloby, keďže *„zamestnanec nemôže byť zaviazaný na iné plnenie titulom bezdôvodného obohatenia zamestnávateľovi skôr, než je na iné plnenie (náhradu mzdy) zaviazaný zamestnávateľ zamestnancovi s tým, že z toho dôvodu krajský súd ponechal rozhodnutie o úplnom vypořiadaní vzájomných nárokov okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Cpr 3/2013.“*

21. Zúčastnená osoba na podklade uvedených skutočností konštatuje, že nešlo o zbytočne vyvolaný spor, ale o riadne uplatnenie existujúceho práva zamestnávateľa v situácii ťažko predvídateľného právneho posúdenia s ohľadom na špecifickosť a ojedinelosť prípadu. Naopak, podľa zúčastnenej osoby samotná sťažovateľka postupovala v rozpore s dobrými mravmi, keď napriek uzatvorenej dohode a plneniu od zamestnávateľa a nevráteniu prv jej vyplateného odstupného podala proti zúčastnenej osobe žalobu o náhradu mzdy. Sťažovateľka tak zjavne zneužila celú vzniknutú situáciu s cieľom vlastného obohatenia a krajský súd na podklade uvedených skutočností rozhodol správne

a ústavne konformne s rešpektovaním hraníc sudcovskej úvahy danej účelom aplikovaných zákonných ustanovení.

22. V závere zúčastnená osoba poukazuje na to, že v predmetnej veci ide o nárok s bagateľnou sumou, vo vzťahu ku ktorému v zmysle judikatúry ústavného súdu prichádza do úvahy ústavnoprávny prieskum rozhodnutí súdov len v celkom výnimočných prípadoch. Zúčastnená osoba ďalej zdôrazňuje, že jej ústavná sťažnosť, ktorú podala proti rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018, bola uznesením ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 69/2019 zo 6. marca 2019 odmietnutá pre neprípustnosť z dôvodu, že vo veci ochrany svojich práv mala zúčastnená osoba podľa názoru ústavného súdu k dispozícii dovolanie. Zúčastnená osoba s odkazom na peňažný limit výšky nároku vo vzťahu k prípustnosti dovolania [§ 422 ods. 1 písm. a) CSP] konštatuje, že podľa jej názoru dovolanie prípustné nebolo a „s pohľadom na vyššie uvedené skutočnosti nie je preto podľa názoru zúčastnenej osoby dôvodné, aby sťažnosť sťažovateľky bola predmetom ústavnoprávneho prieskumu.“.

23. K právam hmotnoprávneho charakteru (čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy, čl. 1 dodatkového protokolu), ktorých porušenie sťažovateľka namieta, zúčastnená osoba zdôrazňuje, že vyslovenie ich porušenia je závislé od vyslovenia porušenia ústavnoprocených princípov vyplývajúcich z čl. 46 ústavy, ku ktorému nedošlo. Z uvedených dôvodov nemohlo podľa zúčastnenej osoby dôjsť ani k zásahu do práv hmotného charakteru.

24. Na podklade uvedených skutočností zúčastnená osoba navrhuje, aby ústavný súd vo veci ústavnej sťažnosti vyslovil, že k sťažovateľkou namietanému porušeniu práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom a dodatkovým protokolom nedošlo, a zároveň, aby ústavný súd sťažovateľku zaviazal k náhrade trov konania zúčastnenej osoby v sume 415,51 €.

25. Vyjadrenia predsedu krajského súdu a predsedníčky senátu 3 Co krajského súdu a stanovisko zúčastnenej osoby bolo následne doručované na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska sťažovateľke. Sťažovateľka doručila ústavnému súdu 16. júla 2019 vyjadrenie, v ktorom oznámila, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

26. Osobitne k vyjadreniam predsedu krajského súdu a predsedníčky senátu 3 Co krajského súdu sťažovateľka namieta postup všeobecného súdu, podľa ktorého by sám dospel k vnútornému presvedčeniu o potrebe aplikovania § 257 CSP a *„dotknutá sporová strana by sa o takomto právnom posúdení dozvedela až zo samotného rozhodnutia súdu. Inými slovami, rozhodnutie súdu podľa § 257 CSP rozhodne nemôže byť prekvapivé, a súd... musí... vytvoriť dostatočný procesný priestor na to, aby strany sporu mali možnosť vyjadriť svoje stanovisko k potenciálnej aplikácii tohto ustanovenia ešte pred prijatím samotného rozhodnutia o nepriznaní nároku na náhradu trov súdneho konania.“*.

27. Sťažovateľka v reakcii na vyjadrenia krajského súdu ďalej konštatuje, že *«nároky uplatňované v civilných konaniach sú predsa povahy hmotnoprávnej, kdežto nárok na náhradu trov konania je nárokom procesnej povahy, a súd tak len s „neurčitým“ odvolaním sa na vzájomné nároky i napriek tomu, že v čase, kedy Krajský súd v Košiciach vydal sťažnosťou napádané rozhodnutie, bolo konanie o náhradu mzdy prerušené a ani v súčasnosti nie je právoplatne ukončené, fakticky priznal právnu ochranu zúčastnenej osobe – subjektu s dominantným postavením na trhu, ktorá svojim konaním celý tento právny „zmätok“ spôsobila. Argumentáciu rozsudkom vo veci náhrady mzdy (voči ktorému strany sporu podali odvolanie, takže vec nie je vôbec uzavretá) preto považuje sťažovateľka za prinajmenšom účelovú.»*.

28. K vyjadreniu zúčastnenej osoby sťažovateľka v podstatnom zdôrazňuje, že sama *„ešte pred podaním šikanóznej žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia v konaní o náhradu mzdy, vedenom pod sp. zn. 25Cpr/3/2013, svojim podaním zo dňa 04.03.2014 špecifikovala svoj nárok a uviedla, že jej bola vyplatená náhrada mzdy v rozsahu deväť násobku primeraného zárobku, takže jej nie je zrejmé, prečo zúčastnená osoba opäť zavádza a uvádza súdu informácie v rozpore so skutočným stavom.“*. Na preukázanie svojich tvrdení sťažovateľka v prílohe ústavnému súdu doručila vyjadrenie adresované okresnému súdu ku konaniu vedenému pod sp. zn. 25 Cpr 3/2013 zo 4. marca 2014.

29. Vo veci uplatneného nároku na náhradu trov konania zastáva sťažovateľka s poukazom na § 73 ods. 2 zákona o ústavnom súde názor, že zúčastnenej osobe nárok na náhradu trov konania nevznikol.

30. Sťažovateľka na podklade uvedených skutočností zotrúva na podanej ústavnej sťažnosti a navrhuje, aby ústavný súd rozhodol v zmysle jej návrhu na rozhodnutie a zároveň priznal sťažovateľke ako účastníčke konania pred ústavným súdom náhradu trov konania v sume 623,27 €.

31. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti dospel k názoru, že od prípadného pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

32. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

33. Sťažovateľka predostiera v kontexte ňou namietaných porušení práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom a dodatkovým protokolom dve podstatné námietky. Prvou námietkou argumentuje, že postup krajského súdu, ktorý vo veci náhrady trov konania uplatnil svoje moderačné právo a aplikoval § 257 CSP *ex offio* bez toho, aby to žalobkyňa žiadala v odvolaní proti rozsudku z 19. mája 2017 alebo osobitným podaním, a bez toho, aby umožnil stranám sporu sa k aplikácii citovaného ustanovenia vyjadriť, je arbitrárny.

34. Druhou námietkou sťažovateľka vo všeobecnosti spochybňuje samotné odôvodnenie napadnutých výrokov rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018, ktoré je podľa jej názoru arbitrárne a nepreskúmateľné, a pritom absolútnym nevysporiadaním sa s dôvodmi hodnými osobitného zreteľa tak, ako to predpokladá § 257 CSP, krajský súd zasiahol do majetkových práv sťažovateľky.

35. Podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje (odsek 1). Vyvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu (odsek 4).

36. V súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

37. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

38. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva. Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

39. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne

východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

40. Článok 46 ods. 1 ústavy (obdobne čl. 36 ods. 1 listiny) je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, avšak v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

41. V nadväznosti na sťažostnú argumentáciu sťažovateľky ústavný súd, vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia a poukazujúc na svoju stabilizovanú judikatúru, zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), a preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

42. Európsky súd pre ľudské práva sa pri rozhodovaní o tom, či civilné konanie ako také vyhovuje požiadavkám spravodlivosti, zaoberá aj tou časťou konania, ktorou všeobecný súd rozhoduje vo veci náhrady trov konania, a preto právo na spravodlivé rozhodovanie o trovách konania patrí *ratione materiae* do obsahu práva na spravodlivé súdne konanie (k tomu pozri Stankiewicz proti Poľsku, č. 46917/99, rozsudok zo 6. 4. 2006, § 60).

43. V súvislosti s prvou námietkou sťažovateľky, ktorou táto v podstate namieta arbitrážny procesný postup krajského súdu neumožňujúci sa sťažovateľke ako strane v spore vyjadriť k zmene v rozhodnutí o náhrade trov konania, ústavný súd zdôrazňuje, že jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je – okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) – aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (obdobne III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacej „rovnosti zbraní“ je, aby všetky strany sporu, resp. všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí o sporových konaniach, v ktorých stoja proti sebe žalobca a žalovaný a kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (m. m. IV. ÚS 42/09, IV. ÚS 147/04).

44. Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre rovnako k právu na kontradiktórnosť konania ako súčasť práva na spravodlivý proces zdôrazňuje, že z neho vyplýva právo strany sporu oboznámiť sa s každým dôkazom alebo vyjadrením, ktorých účelom je ovplyvniť rozhodovanie súdu, a právo vyjadriť sa k nim (Lobo Machado proti Portugalsku, č. 15764/89, rozsudok z 20. 2. 1996, § 31; Vermeulen proti Belgicku, č. 19075/01, rozsudok 20. 2. 1996, § 33). Táto zásada platí pre dôkazy a vyjadrenia predložené nielen druhou stranou v spore, ale rovnako aj súdom, ktorý napadnuté rozhodnutie vydal (Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, č. 18990/91, rozsudok z 18. 2. 1997, § 27), a preto sa musí o to viac dodržiavať v situácii, v ktorej všeobecný súd rozhoduje *ex officio* – z úradnej povinnosti (m. m. Skondrianos proti Grécku, sťažnosť č. 63000/00, 74291/01 a 74292/01, 18. 12. 2003, § 29 – § 30; Clinique des Acacias a ostatní proti

Francúzsku, sťažnosti č. 65399/01, 65406/01 a 65405/01 a 65407/01, rozsudok z 13. 10. 2005, § 38; Prikyan a Angelova proti Bulharsku, č. 44624/98, rozsudok zo 16. 2. 2006, § 42).

45. Z vlastnej rozhodovacej činnosti ESLP identifikoval určujúci prvok pri posudzovaní dodržiavania práva na kontradiktórne prejednanie veci, ktorým je otázka, či strana sporu „bola prekvapená“ skutočnosťou, že súd založil svoje rozhodnutie na dôvodoch uplatnených z úradnej povinnosti (Villnow proti Belgicku, sťažnosť č. 16938/05, 29. 1. 2008). Zvlášť opatrne musí súd pristupovať k sporu, v ktorom o určitej otázke rozhoduje v rámci svojej diskrečnej právomoci. Zásada kontradiktórnosti vyžaduje, aby súdy nezakladali svoje rozhodnutia na skutkových alebo právnych otázkach, ktoré neboli prejednané v priebehu súdneho konania a spôsobili taký obrat, že ho strana sporu nemohla predpokladať ani pri náležitej bdelosti (Čepek proti Českej republike, sťažnosť č. 9815/10, rozsudok z 5. 4. 2013, § 48).

46. Uvedené zásady sa vzťahujú predovšetkým na prípady rozhodovania o trovách konania, v ktorých nemôže byť zásada kontradiktórnosti úplne opomínaná, aj keď náklady sporu predstavujú jeho druhotný aspekt (Beer proti Rakúsku, č. 30428/96, rozsudok zo 6. 2. 2001, § 18). Možnosť strán sporu vyjadriť svoje stanovisko k otázkam trov konania môže byť obmedzená, strany sporu by však nemali byť prekvapené nečakaným a nepredvídaným obratom (Askon AD proti Bulharsku, č. 9970/05, rozsudok zo 16. 10. 2012, § 30 – § 32).

47. Ústavný súd k tomu uvádza, že rozhodnutiu všeobecného súdu musí predchádzať postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, najmä garanciam obsiahnutým v práve na prístup k súdu, princípe rovnosti zbraní a práve na kontradiktórne konanie. Ústavný súd už zdôraznil, že zo vzájomnej súvislosti ustanovení čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy vyplýva, že dohovor a judikatúra ESLP, ktorá sa vzťahuje na jeho interpretáciu a aplikáciu, predstavujú pre vnútroštátne orgány aplikácie práva záväzné výkladové smernice pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy jednotlivých komponentov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených

v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy, a tým normujú rámec, v ktorom je pred týmito orgánmi možné domáhať sa rešpektovania jednotlivých aspektov „práva na spravodlivé súdne konanie“ (napr. I. ÚS 49/01, I. ÚS 1/03, IV. ÚS 259/2011).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

48. V úvode tejto časti nálezu považoval ústavný súd za nevyhnutné vysporiadať sa s procesnoprávnymi argumentmi zúčastnenej osoby obsiahnutými vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti, ktorými táto spochybňuje právomoc ústavného súdu vo veci ústavnej sťažnosti.

49. Zúčastnená osoba vo svojom vyjadrení namieta, že v prejednávanej veci ide o tzv. bagateľnú vec, u ktorej ústavný súd pripúšťa ústavnoprávny prieskum len v celkom výnimočných prípadoch. S prihliadnutím na súčasný postoj prezentovaný ESLP v kontexte rozhodovacej činnosti ústavného súdu o tzv. bagateľných veciach je analogická aplikácia abstraktnej konštrukcie *ratione valoris* aplikovateľnej primárne v konaní o dovolaní v konaní o ústavnej sťažnosti bez toho, aby sa ústavný súd zaoberal jednotlivými námietkami uvedenými v ústavnej sťažnosti, spochybniteľná. Ústavný súd v tejto súvislosti upriamuje pozornosť aj na rozhodnutie ESLP vo veci Kľačanová proti Slovenskej republike a na závery v tomto rozhodnutí citované, podľa ktorých požiadavka, aby bol „prípád“ náležite preskúmaný vnútroštátnym súdom v zmysle čl. 35 ods. 3 písm. b) dohovoru nie je splnená, pokiaľ ústavný súd okrem abstraktnej konštrukcie tzv. bagateľných vecí nezoberie do úvahy argumenty sťažovateľa, ktorými odôvodňuje porušenie príslušného článku dohovoru (k tomu pozri rozhodnutie ESLP vo veci Kľačanová proti Slovenskej republike, č. 8394/13, rozsudok z 27. 11. 2018, § 30 – § 32). Z uvedeného dôvodu tzv. bagateľnosť veci (predmetu konania) nemôže byť jediným a nosným dôvodom odmietnutia ústavnej sťažnosti.

50. Zúčastnená osoba ďalej zdôrazňuje, že ústavná sťažnosť, ktorú podala proti rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018, bola uznesením ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 69/2019 zo 6. marca 2019 odmietnutá pre neprípustnosť z dôvodu, že vo veci ochrany

svojich práv mala zúčastnená osoba podľa názoru ústavného súdu k dispozícii dovolanie. Zúčastnená osoba s odkazom na peňažný limit výšky nároku vo vzťahu k prípustnosti dovolania [§ 422 ods. 1 písm. a) CSP] konštatuje, že podľa jej názoru dovolanie prípustné nebolo a „s pohľadom na vyššie uvedené skutočnosti nie je preto podľa názoru zúčastnenej osoby dôvodné, aby sťažnosť sťažovateľky bola predmetom ústavnoprávneho prieskumu.“.

51. Dôvody, pre ktoré ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť zúčastnenej osoby, sú obsiahnuté v citovanom rozhodnutí ústavného súdu. V konaní o ústavnej sťažnosti sťažovateľky nie je procesný priestor pre opätovné vysporiadanie sa s argumentáciou zúčastnenej osoby týkajúcou sa prípustnosti dovolania v konkrétnej veci. Pre úplnosť však ústavný súd konštatuje, že jeho uznesenie sp. zn. I. ÚS 69/2019 zo 6. marca 2019 netvorí vo vzťahu k v tomto konaní preskúmvanej argumentácii obsiahnutej v ústavnej sťažnosti prekážku res iudicata. V súlade s § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak.

52. Predmetom ústavného prieskumu vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 69/2019 bol rozsudok krajského súdu z 22. novembra 2018 s prihliadnutím na argumentáciu zúčastnenej osoby v časti týkajúcej sa meritórneho rozhodnutia o uplatnenom nároku. Podstatnými argumentmi zúčastnená osoba vo svojej ústavnej sťažnosti vyslovila nesúhlas s odôvodnením obsiahnutým v citovanom rozhodnutí odvolacieho súdu a predovšetkým namietala arbitrárnosť a nedostatočné vysporiadanie sa s podstatnými argumentmi ňou predloženými v konaní o odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie. Dôvody ústavnej sťažnosti v konkrétnej veci determinovali aj rozsah ústavnoprávneho prieskumu, ktorý bol v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 69/2019 daný namietanou ústavnou neudržateľnosťou odôvodnenia rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 v časti týkajúcej uplatneného nároku, teda v merite veci, nie v časti týkajúcej sa náhrady trov konania, ktorú svojou argumentáciou napadla sťažovateľka v tomto konaní o ňou podanej ústavnej sťažnosti.

53. Zo všetkých uvedených dôvodov bolo namieste rozhodnúť o prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie a podrobiť napadnuté výroky rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 ústavnoprávnemu prieskumu.

K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

54. V okolnostiach posudzovaného prípadu krajský súd využitím moderačného práva vyplývajúceho z § 257 CSP (v spojení s § 262 ods. 1 a § 396 ods. 1 a 2 CSP) napadnutými výrokmi rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 zmenil rozsudok okresného súdu z 19. mája 2017 vo výroku o trovách konania tak, že stranám sporu nepriznal nárok na náhradu trov konania na súde prvej inštancie (výrok II), a zároveň rozhodol, že stranám sporu nepriznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok III). Výrokom II rozsudku okresného súdu z 19. mája 2017 bola sťažovateľke ako žalovanej priznaná náhrada trov konania v 100 % výške.

55. K uplatneniu moderačného práva vyplývajúceho z § 257 CSP, podľa ktorého výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa, pristúpil krajský súd *ex offio* bez toho, aby to niektorá zo strán sporu navrhla, a zároveň bez toho, aby umožnil stranám sporu sa k aplikácii citovaného ustanovenia Civilného sporového poriadku vyjadriť. Strany sporu sa teda o aplikácii citovaného ustanovenia dozvedeli až zo samotného rozhodnutia odvolacieho súdu.

56. Podľa § 257 CSP výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

57. Už bolo zdôraznené, že určujúcim prvkom pre záver o dodržiavaní práva na kontradiktórnosť konania v zmysle judikatúry ESLP (platí to aj pri rozhodovaní o náhrade trov konania) je to, či strana sporu „bola prekvapená“ skutočnosťou, že súd založil svoje rozhodnutie na dôvodoch uplatnených z úradnej povinnosti, a pritom zvlášť opatrne musí súd pristupovať k sporu, v ktorom o určitej otázke rozhoduje v rámci svojej diskrečnej právomoci tak, ako to bolo aj v prejednávanej veci.

58. Predseda krajského súdu, ako aj predsedníčka senátu 3 Co krajského súdu a zároveň aj zúčastnená osoba namietajú použitie a aplikáciu § 382 CSP pri rozhodovaní o trovách konania s odôvodnením, že citované ustanovenie sa týka výlučne „posudzovania hmotnoprávneho nároku“, resp. veci samej. Zúčastnená osoba pritom poukazuje aj na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 563/2011 z 8. decembra 2011, ktoré tento postoj podporuje. Ústavný súd sa síce stotožňuje s názorom krajského súdu v tom, že aplikácia § 382 CSP sa síce týka posudzovania hmotnoprávneho nároku, a teda nie je možná jeho priama aplikácia pri rozhodovaní o trovách konania, ale pokiaľ ide o nepriamu aplikáciu uvedeného ustanovenia s účelom predísť tzv. prekvapivým súdnym rozhodnutiam, primerané použitie tohto ustanovenia pri trovách konania vylúčiť nemožno.

59. Ako ústavný súd už konštatoval, záväznými výkladovými smernicami pri aplikácii zákonných ustanovení (v konkrétnych okolnostiach vecí § 382 v spojení s § 257 CSP) sú aj ustanovenia dohovoru a judikatúra ESĽP k nim (k tomu pozri predovšetkým judikatúru ESĽP citovanú v časti III tohto nálezu). Z uvedených dôvodov preto odvolací súd nemôže v rozpore s názorom súdu prvej inštancie dospieť k vnútornému presvedčeniu o nevyhnutnosti aplikácie § 257 CSP a nepriznať trovy strane sporu, ktorá by ich inak získala, bez toho, aby stranám sporu umožnil sa k aplikácii citovaného ustanovenia (k zámeru uplatniť § 257 CSP, ako aj k dôkazom) vyjadriť. Jeho povinnosťou je v prípade použitia § 257 CSP vytvoriť procesný priestor stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnému použitiu citovaného ustanovenia. Právom strany je preto byť *expressis verbis* vyzvaná, aby včas k prípadnej aplikácii § 257 CSP vyjadrila svoje stanovisko (k tomu pozri aj ŠTEVČEK, M.; FICOVÁ, S.; BARICOVÁ, J.; MESIARKINOVÁ, S.; BAJÁNKOVÁ, J.; TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 942 – 943.).

60. Zúčastnená osoba na podporu svojej argumentácie o nedôvodnosti ústavnej sťažnosti sťažovateľky poukazuje na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 563/2011 z 8. decembra 2011. V citovanom rozhodnutí ústavný súd v obdobnom prípade za účinnosti právnej úpravy danej Občianskym súdnym poriadkom (ďalej len „OSP“) zdôraznil, že za nenáležitú považuje námietku, podľa ktorej odvolací súd mal s ohľadom na § 213

ods. 2 OSP (obdobne § 382 CSP) osobitne v danom prípade vyzvať sťažovateľa na vyjadrenie k nožnej aplikácii § 150 OSP (obdobne § 257 CSP) s odôvodnením, že na rozhodnutie o trovách konania chce aplikovať ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce.

61. S ohľadom na dôvody uvádzané v bode 47 tohto nálezu ústavný súd konštatuje, že citované rozhodnutie ústavného súdu nereflektuje v súčasnosti ustálenú judikatúru ESĽP k právu na spravodlivé súdne konanie. Zmena judikatórneho smerovania je prirodzenou súčasťou vývoja rozhodovacej činnosti všetkých súdnych inšancií vrátane ústavného súdu. Z uvedených dôvodov je preto nevyhnutné citované rozhodnutie ústavného súdu, na ktoré poukazuje zúčastnená osoba, považovať s ohľadom na judikatúru ESĽP ako záväzné výkladové pravidlo k právu na spravodlivé súdne konanie v časti záruk na kontradiktórne konanie za prekonané a v konkrétnych okolnostiach veci aj neaplikovateľné.

62. Keďže krajský súd rozhodol vo veci náhrady trov konania *ex offio* a sťažovateľka ako strana sporu nemohla predpokladať ani pri náležitej bdelosti, že k aplikácii § 257 CSP odvolací súd pristúpi a pri uplatnení moderačného práva podľa § 257 CSP uplatní svoju diskrečnú právomoc, sťažovateľka mohla legitímne požadovať, aby jej bola ako strane v spore daná možnosť predložiť pred samotným rozhodnutím vo veci náhrady trov konania všetky argumenty hovoriace v (ne)prospech uplatnenia tejto diskrečnej právomoci súdu. V konkrétnych okolnostiach veci mala teda sťažovateľka, ktorá bola v súlade s rozhodnutím súdu prvej inštanacie ako žalovaná plne úspešná a ktorej bola preto priznaná náhrada trov konania v 100 % výške, právo predložiť pred samotným uplatnením moderačného práva, ku ktorému došlo zo strany odvolacieho súdu *ex offio*, všetky argumenty vo svoj prospech.

V.

Záver

V.1 K bodu 1 výrokovej časti nálezu

63. Z okolností prejednávanej veci vyplýva, že krajský súd sa pri aplikácii a výklade príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku ustanoveniami dohovoru, ako aj

judikatúrou EŠLP ako záväznými smernicami pre výklad a uplatňovanie zákonnej úpravy (predovšetkým § 382 CSP a § 257 CSP) neriadil a sťažovateľku ako stranu sporu nevyzval na vyjadrenie k aplikácii § 257 CSP, jeho postup preto nezodpovedná garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy, listiny a dohovoru, čím došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v časti týkajúcej sa princípu kontradiktórnosti konania.

64. Keďže už procesné pochybenie krajského súdu pri uplatnení a aplikácii § 257 CSP postačovalo pre záver ústavného súdu o porušení základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými výrokmi rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018, ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.2 K bodu 2 výrokovej časti nálezu

65. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

66. V súlade s § 133 ods. 2 prvou vetou zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

67. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

68. Podľa § 134 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu

(odsek 1). Ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením (odsek 2).

69. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o tom, že napadnutými výrokmi rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 boli porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, rozhodol zároveň aj o zrušení napadnutých výrokov rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 a vec vrátil krajskému súdu v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

70. Okrem porušenia princípu kontradiktórnosti z dôvodu nesprávneho procesného postupu sťažovateľka druhou podstatnou námietkou brojí proti arbitrárnosti, a tým aj ústavnej neudržateľnosti odôvodnenia rozhodnutia o náhrade trov konania.

71. Keďže ústavný súd napadnuté výroky rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 zrušil, druhou námietkou, ktorou sťažovateľka odôvodňovala porušenie identických práv zaručených ústavou, listinou, dohovorom a dodatkovým protokolom, sa už nemusel zaoberať (námietka arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti odôvodnenia napadnutých výrokov rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018).

72. Navyše posúdenie samotného odôvodnenia vzťahujúceho sa na napadnuté výroky rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 z pohľadu záruk obsiahnutých predovšetkým v základnom práve na súdnu ochranu a práve na spravodlivé súdne konanie by bolo zo strany ústavného súdu ešte pred prípadným vyjadrením sťažovateľky ako strany v spore k samotnej aplikácii § 257 CSP a ponechaním procesného priestoru pre krajský súd sa s prípadnými argumentmi strán sporu náležitým spôsobom vysporiadať vo svojom novom rozhodnutí minimálne predčasné. Z uvedených dôvodov sa ústavný súd nezaoberal ani argumentmi predloženými krajským súdom a zúčastnenou osobou k arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti odôvodnenia odvolacieho súdu s výhradou, že rozhodovanie

o ústavnej neudržateľnosti odôvodnenia napadnutých výrokov rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 stratilo svoje opodstatnenie.

73. Krajský súd bude po vrátení veci na ďalšie konanie viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými predovšetkým v III. a IV. časti tohto nálezu. Jeho úlohou bude predovšetkým po vrátení veci vyzvať sťažovateľku ako stranu v spore na prípadné vyjadrenie k aplikácii § 257 CSP pri rozhodovaní o náhrade trov konania a až následne vo veci opätovne rozhodnúť.

V.3 K bodu 3 výrokovej časti nálezu

74. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.

75. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

76. Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním právnym zástupcom. Sťažovateľka si uplatnila túto náhradu trov konania v celkovej sume 623,27 €, a to za tri úkony právnej služby (prevzatie zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie doručené 16. júla 2019).

77. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 623,27 € v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2019 v sume 163,33 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky) a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon

právnej služby za rok 2019 v sume 9,80 € (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Výsledná suma 519,39 € bola navýšená o daň z pridanej hodnoty, keďže právny zástupca sťažovateľky je platcom dane z pridanej hodnoty. Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 623,27 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

78. Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

79. Keďže podľa § 73 ods. 2 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú zúčastnenej osobe, uhradza zúčastnená osoba, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa návrhom zúčastnenej osoby na náhradu trov, ktoré jej v konaní pred ústavným súdom vznikli.

V.4 K bodu 4 výrokovej časti nálezu

K namietanému porušeniu práv podľa čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu

80. Keďže ústavný súd zrušil napadnuté výroky rozsudku krajského súdu z 22. novembra 2018 a vrátil vec na ďalšie konanie, podľa názoru ústavného súdu sa pre sťažovateľku otvára priestor na to, aby sa krajský súd sám (aj v súčinnosti so stranami sporu) vyrovnal s ochranou majetkových práv sťažovateľky zaručených čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, a to prostredníctvom nového rozhodnutia vo veci náhrady trov konania. Ústavný súd preto ústavnej sťažnosti v časti, ktorou sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia práv zaručených čl. 20 ods. 1 a 4 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu, nevyhovel, uprednostňujúc minimalizáciu zásahu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov (bod 4 výroku tohto nálezu).

81. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. septembra 2019